

A Testület véleménye (64. cikk)

**04/2024. sz. vélemény az adatkezelő Unión belüli
tevékenységi központjának az általános adatvédelmi
rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti
fogalmáról**

Az elfogadás időpontja: 2024. február 13.

Vezetői összefoglaló

A francia felügyeleti hatóság felkérte az Európai Adatvédelmi Testületet, hogy adjon ki véleményt az adatkezelő Unión belüli tevékenységi központjának az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti fogalmáról, valamint az egységességi mechanizmus alkalmazásának kritériumairól, különös tekintettel az adatkezelő Unión belüli „központi ügyvitelének helyére”.

A Testület ebben a véleményben arra a következtetésre jut, hogy az adatkezelő Unión belüli „központi ügyvitelének helye” csak akkor tekinthető az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti tevékenységi központnak, ha a személyes adatok kezelésének céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket ott hozzák meg, és ez a tevékenységi hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására.

A Testület továbbá úgy véli, hogy az egységességi mechanizmus csak akkor alkalmazható, ha bizonyíték van arra, hogy az adatkezelő Unión belüli egyik tevékenységi helyén hozzák meg a releváns adatkezelési műveletek céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket, és ez a tevékenységi hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására. Ezért amennyiben a célokra és az eszközökre vonatkozó döntéseket az Unión kívül hozzák meg, és az Unión kívüli hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására, az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja értelmében vett tevékenységi központot nem lehet létrehozni, és az egységességi mechanizmus nem alkalmazandó.

Emellett a Testület tisztázza, hogy az egységes alkalmazás érdekében a felügyeleti hatóságoknak hogyan kell a gyakorlatban alkalmazniuk az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke 16. pontjának a) alpontját. A Testület ismételten hangsúlyozza, hogy végső soron az adatkezelőkre hárul a bizonyítási teher annak kapcsán, hogy a releváns adatkezelési döntéseket hol hozzák meg, és hogy mely helyszín rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására az Unión belül, továbbá hogy az adatkezelők kötelesek együttműködni a felügyeleti hatóságokkal.

Végezetül, a Testület egyértelműsíti, hogy a releváns tények objektív vizsgálata alapján a felügyeleti hatóságok továbbra is vitathatják az adatkezelő állítását, és szükség esetén további információkat kérhetnek. E vizsgálat vonatkozásában a Testület emlékeztet arra, hogy a felügyeleti hatóságok kötelesek együttműködni, és ezért – a konkrét ügytől függően – közösen kell megállapodniuk a megfelelő részletességről. Ezen belül az Unión belüli központi ügyviteli hely (pl. regionális központok) meghatározása kiindulópont a felügyeleti hatóságok számára, amely segít nekik annak meghatározásában, hogy hol hozzák meg az adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket, és hol rendelkeznek hatáskörrel az említett döntések végrehajtására. Azonban a felügyeleti hatóságoknak – azelőtt, hogy az adott tevékenységi helyet vagy az Unión belüli bármely más tevékenységi helyet – tevékenységi központnak minősítsék, továbbra is fel kell mérniük, hogy hol hozzák meg a célokra és az eszközökre vonatkozó döntéseket, és hol rendelkeznek hatáskörrel az említett döntések végrehajtására.

Tartalomjegyzék

1	BEVEZETÉS.....	3
1.1	A tényállás összefoglalása	3
1.2	Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése szerinti vélemény iránti kérelem elfogadhatósága	4
2	A SZÓBAN FORGÓ KÉRELEM ÉRDEMI ELEMEI	5
2.1	Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke 16. pontja a) alpontjának értelmezéséről 5	
2.2	Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti „tevékenységi központ” azonosításával kapcsolatos gyakorlati megfontolások	11
3	KÖVETKEZTETÉS	13

Az Európai Adatvédelmi Testület,

Tekintettel a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv (a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet) hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet 63. cikkére és 64. cikkének (2) bekezdésére,

tekintettel az EGT-megállapodásra és különösen annak az EGT Vegyes Bizottság 2018. július 6-i 154/2018 határozatával módosított XI. mellékletére és 37. jegyzőkönyvére¹,

tekintettel eljárási szabályzatának 10. és 22. cikkére,

A KÖVETKEZŐ VÉLEMÉNYT FOGADTA EL:

1 BEVEZETÉS

1.1 A tényállás összefoglalása

1. 2023. október 10-én a francia felügyeleti hatóság felkérte az Európai Adatvédelmi Testületet (a továbbiakban: az Európai Adatvédelmi Testület vagy a Testület), hogy adjon ki véleményt az adatkezelő tevékenységi központjának az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti fogalmáról, valamint az egységességi mechanizmus alkalmazásának kritériumairól.
2. A francia felügyeleti hatóság kérelmében kifejezetten kiemelte az adatkezelő „tevékenységi központjának”² az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdése a) alpontja szerinti fogalom meghatározás lehetséges eltérő értelmezéseit. A francia felügyeleti hatóság lényegében azt kérdezte a Testülettől, hogy ahhoz, hogy az adatkezelő Unión belüli „központi ügyvitel helyét” az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti tevékenységi központnak lehessen tekinteni, szükség van-e arra, hogy a felügyeleti hatóságok bizonyítékot gyűjtsenek arra vonatkozóan, hogy a „központi ügyvitel helyén” hozzák meg az adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket, és itt rendelkeznek hatáskörrel az említett döntések végrehajtására.
3. A Testület úgy véli, hogy a francia felügyeleti hatóság kérelmére adandó válaszhoz a következő kérdéseket kell megválaszolni:
  - 1. kérdés: Az adatkezelő Unión belüli „központi ügyvitelének helye” csak akkor tekinthető az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti tevékenységi központnak, ha az adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket ott hozzák meg, és ez a tevékenységi hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására?
  - 2. kérdés: Az egységességi mechanizmus csak akkor alkalmazható, ha bizonyíték van arra, hogy az adatkezelő Unión belüli egyik tevékenységi helyén (az adatkezelő „központi

---

¹ Az e véleményben a „tagállamokra” való hivatkozásokat az „EGT-tagállamokra” való hivatkozásként kell értelmezni. Ebben a véleményben az Unióra való hivatkozást az EGT-re történő hivatkozásként kell érteni.

² Ez a vélemény tehát nem vonatkozik az adatfeldolgozók általános adatvédelmi rendelet 4. cikke 16. pontjának b) alpontja szerinti tevékenységi központja fogalmának alkalmazására.

ügyvitelének helyén”) hozzá-e meg a releváns adatkezelési műveletek céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket, és ez a tevékenységi hely rendelkezik-e hatáskörrel az említett döntések végrehajtására?

4. A Testület elnöke és a francia felügyeleti hatóság 2023. október 11-én teljesnek nyilvánította az aktát. A Titkárság ugyanezen a napon továbbította az aktát. Az elnök az ügy összetettségére tekintettel úgy határozott, hogy az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (3) bekezdésével összhangban meghosszabbítja a határidőt.

1.2 Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése szerinti vélemény iránti kérelem elfogadhatósága

5. Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy bármely felügyeleti hatóság kérheti, hogy a Testület vizsgáljon meg egy általános érvényű vagy egynél több tagállamban hatással bíró ügyet, és bocsásson ki róla véleményt.
6. A Testület úgy véli, hogy a francia felügyeleti hatóság által előterjesztett kérelem az adatkezelő tevékenységi központjának az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti fogalma alkalmazására vonatkozik, ami jelentős következményekkel jár az egységességi mechanizmus gyakorlati alkalmazására nézve. Ezért a szóban forgó kérelem az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „általános érvényű ügyre” vonatkozik, mivel a felügyeleti hatóságok hatáskörei lehatárolásának egységes értelmezésére vonatkozik, és többek között azt célozza, hogy a felügyeleti hatóságok közötti együttműködés egységes gyakorlatát biztosítsa, az általános adatvédelmi rendelet VII. fejezetének 1. szakaszával összhangban.
7. A francia felügyeleti hatóság a vélemény iránti kérelme részeként többek között olyan forгатókönyveket is benyújtott, amelyek az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke 16. pontja a) alpontjának különböző lehetséges értelmezéseit szemléltetik. A Testület ezért úgy véli, hogy a francia felügyeleti hatóság kérelme az Európai Adatvédelmi Testület eljárási szabályzata 10. cikkének (3) bekezdésével összhangban indokolt, mivel a francia felügyeleti hatóság rávilágított, hogy egyértelműen szükség van arra, hogy e rendelkezést a felügyeleti hatóságok egységesen értelmezzék.
8. Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (3) bekezdése szerint az Európai Adatvédelmi Testület nem bocsáthat ki véleményt, ha ugyanazon ügyről már bocsátott ki véleményt³. Az Európai Adatvédelmi Testület eddig még nem adott választ a francia felügyeleti hatóság kérelmében megfogalmazott kérdésekre. Ezen túlmenően, az Európai Adatvédelmi Testület rendelkezésre álló iránymutatásai – beleértve különösen az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő felügyeleti hatóságának meghatározásáról szóló iránymutatást⁴ – nem nyújtanak konkrét iránymutatást azon lehetséges elemekre vonatkozóan, amelyeket ellenőrizni kell annak megállapítása során, hogy az adatkezelő

---

³ Az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (3) bekezdése és az Európai Adatvédelmi Testület eljárási szabályzata 10. cikkének (4) bekezdése.

⁴ Az Európai Adatvédelmi Testület 2023. március 28-án elfogadott 8/2022. sz. iránymutatása az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő felügyeleti hatóságának meghatározásáról, melynek legfrissebb változata a következő internetcímen érhető el: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-82022-identifying-controller-or-processors-lead_hu

központi ügyvitelének helye az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja értelmében Unión belüli tevékenységi központnak minősül-e.

9. Ezen okok miatt a Testület úgy véli, hogy a francia felügyeleti hatóságtól érkező kérelem elfogadható, és hogy az e kérelemből eredő kérdéseket az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése alapján elfogadott véleményben kell elemezni.

2 A SZÓBAN FORGÓ KÉRELEM ÉRDEMI ELEMEI

10. Előzetes megjegyzésként a Testület emlékeztet arra, hogy mielőtt megállapítanák, hogy létezik-e Unión belüli tevékenységi központ, először is azonosítani kell a végzett tevékenység kapcsán vizsgálandó adatkezelést⁵, valamint az adatkezelésben érintett adatkezelőt vagy közös adatkezelőket⁶. Ezenkívül meg kell vizsgálni, hogy a szóban forgó adatkezelő azon tevékenységekkel összefüggésben, amelyek tekintetében az adatkezelésre sor kerül, rendelkezik-e tevékenységi helyekkel⁷ az Unióban, és ha igen, hol⁸. A tevékenységi központ fogalmának alábbi értékelése azon a feltételezésen alapul, hogy ezeknek az elemeknek a meghatározására már sor került, és nem érinti azokat az egyéb eseteket, amikor az egységességi mechanizmus alkalmazható, például amikor az adatkezelőnek vagy adatfeldolgozónak egyetlen tevékenységi helye van az Unión belül.
11. A Testület arra is emlékeztet, hogy az általános adatvédelmi rendelet nem teszi lehetővé a joghatóság megválasztását a tevékenységi központ azonosítása során⁹. A (36) preambulumbekzdés szerint a tevékenységi központot objektív szempontok alapján kell meghatározni, a meghatározás tehát nem alapulhat szubjektív kijelölésen.

2.1 Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke 16. pontja a) alpontjának értelmezéséről

12. A Testület elé terjesztett első kérdés arra vonatkozik, hogy az adatkezelő „Unión belüli központi ügyvitelének helye” csak akkor tekinthető-e az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke

---

⁵ Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének (2) bekezdése.

⁶ Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének (7) bekezdése.

⁷ Az általános adatvédelmi rendelet (22) preambulumbekzdése szerint „[a] tevékenységi hely valamely tevékenység tényleges és valós, tartós jelleget biztosító keretek közötti gyakorlását feltételezi. E keretek jogi formája – legyen szó akár fióktelepről vagy jogi személyiséggel rendelkező leányvállalatról – e tekintetben nem meghatározó tényező.” A tevékenységi hely fogalmával kapcsolatban lásd még: 2015. október 1-jei *Weltimmo* ítélet, C-230/14, ECLI:EU:C:2015:639, 29–30. pont; 2016. július 28-i *Verein für Konsumenteninformation* ítélet, C-191/15, ECLI:EU:C:2016:612, 76. pont.

⁸ Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének (23) bekezdése. „A tevékenységi helyen folytatott tevékenységekkel összefüggésben végzett adatkezelés” fogalmát illetően lásd még: 2014. május 13-i *Google Spain és Google* ítélet, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317, 52. pont; 2015. október 1-jei *Weltimmo* ítélet, C-230/14, ECLI:EU:C:2015:639, 35. pont.

⁹ Az Európai Adatvédelmi Testület 8/2022. sz. iránymutatása az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő felügyeleti hatóságának meghatározásáról, 37. és 38. pont.

(16) bekezdésének a) alpontja szerinti tevékenységi központnak, ha az adatkezelésének céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket ott hozzák meg, és ez a tevékenységi hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására.

13. Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak a rendelkezés szövegét, hanem szöveggörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek részét képezi¹⁰.
14. Figyelembe véve **a szóban forgó jogi rendelkezés szó szerinti értelmezését**, a Testület észrevételezi, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja három részből áll. Az első rész az a feltétel, hogy az adatkezelőnek az Unióban egynél több tagállamban kell tevékenységi hellyel rendelkeznie (első rész). Amennyiben ez a feltétel teljesül, a második és a harmadik rész biztosít két lehetőséget arra, hogy a szóban forgó tevékenységi helyek egyike az adatkezelő tevékenységi központjának minősüljön. Ez a helyzet akkor, ha a tevékenységi hely megegyezik az adatkezelő „*Unión belüli központi ügyvitelének hely[ével]*”, kivéve, ha „*az adatkezelő egy Unió belüli másik tevékenységi helyén*” hozzák „*a személyes adatok kezelésének céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket*”, és ez a tevékenységi hely „*rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására*” (harmadik rész).
15. E rendelkezés első részét illetően meg kell jegyezni, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja alapján végzett értékelés kifejezetten az *adatkezelő* Unió belüli tevékenységi helyeire vonatkozik, tehát arra a szervre, amely „*a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit*”¹¹ meghatározza.
16. E rendelkezés második részét illetően a Testület először is megjegyzi, hogy bár a központi ügyvitel helyének fogalmát az általános adatvédelmi rendelet máshol is alkalmazza¹², ez a Rendelet nem tartalmazza az adatkezelőnek az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti központi ügyvitel helyének fogalom-meghatározását, és nem is hivatkozik konkrét rendelkezésre annak az általános adatvédelmi rendelet szerinti jelentésének meghatározása céljából. Ezért konkrét iránymutatás hiányában e fogalom értelmezésekor más uniós jogi forrásokat kell figyelembe venni¹³.
17. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a központi ügyvitel helyének fogalmát a társaságoknak az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 54. cikke¹⁴ szerinti letelepedési

---

¹⁰ Lásd: 2022. június 22-i *Leistriz* ítélet, C-534/20, ECLI:EU:C:2022:495, 18. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

¹¹ Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének (7) bekezdése.

¹² Lásd az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének b) pontját és (36) preambulumbekendését.

¹³ Lásd többek között: 2017. május 18-i *Hummel Holding* ítélet, C-617/15, ECLI:EU:C:2017:390, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

¹⁴ Az EUMSZ 54. cikke szerint a „*valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott olyan társaság, amelynek létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének fő helye az Unió területén van*”, ugyanolyan elbánásban részesül, mint az uniós tagállamok állampolgárai.

szabadságával összefüggésben használják, és az a polgári- és kereskedelmi jogban kialakult fogalom¹⁵. Az EUMSZ 54. cikkének értelmezése során a Bíróság úgy ítélte meg, hogy egy társaság központi ügyvitelének helye megfelel a társaság „tényleges székhelyének”¹⁶, vagyis annak a tényleges központi irodának, ahonnan a központi irányítást és ellenőrzést gyakorolják¹⁷. A központi ügyvitel helye fogalmának hasonló értelmezése az uniós jog más területein is megtalálható¹⁸. A fentiekből következik, hogy a társaság központi ügyvitele alatt rendszerint azt a helyet értik, ahol a társaság számára legfontosabb döntéseket hozzák^{19 20}.

18. Ezen túlmenően, az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdése a) alpontjának harmadik része azokra a helyzetekre vonatkozik, amikor az adatkezeléssel kapcsolatos döntéseket „*az adatkezelő egy Unión belüli másik tevékenységi helyén*”, vagyis az adatkezelő központi ügyvitelének

---

¹⁵ Lásd például az 593/2008/EK rendelet (Róma I. rendelet) 19. cikkének (1) bekezdését, a 44/2001/EK rendelet (Brüsszel rendelet) 60. cikke (1) bekezdésének b) alpontját és az 1215/2012/EU rendelet (Brüsszel I. rendelet) 63. cikke (1) bekezdésének b) alpontját.

¹⁶ Lásd: 1988. szeptember 27-i *The Queen kontra H. M. Treasury és Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail és General Trust plc.* ítélet, C-81/87, ECLI:EU:C:1988:456, 21–25. pont; valamint 2008. december 16-i *Cartesio Oktató és Szolgáltató bt* ítélet, C-210/06, ECLI:EU:C:2008:723, 105. pont.

¹⁷ Lásd: 1988. szeptember 27-i *The Queen kontra H. M. Treasury és Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail és General Trust plc.* ítélet, C-81/87, ECLI:EU:C:1988:456, 20–25. pont, amely a „tényleges központi iroda” (*real head office*) a „központi irányítás és ellenőrzés” („*central management and control*”) kifejezéseket szinonimaként használja, mindkettővel a „központi ügyvitel helyét” jelölve. Lásd még ezzel kapcsolatban: A 2157/2001/EK rendelet, melynek az angol nyelvű változatában szereplő „*head office*” (magyarul: központi iroda) kifejezést a német, a spanyol és a francia nyelvű változatában a „*Hauptverwaltung*”, az „*administración central*” vagy az „*administration centrale*” kifejezésekkel fordítják.

¹⁸ Lásd például: az (EU) 2022/2555 irányelv (NIS 2 irányelv) (114) preambulumbekzdését, amely arra a helyre hivatkozik, „*ahol az Unióban túlnyomórészt meghozzák a kiberbiztonsági kockázatkezelési intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket*”, az (EU) 2022/868 rendelet (adatkormányzási rendelet) (41) preambulumbekzdését, amely szerint a tevékenységi központ az, ahol az adatközvetítő szolgáltató Unión belüli központi ügyvitelének helye található, és „*az irányítási tevékenységek tényleges és valós gyakorlását kell magában foglalnia*”, az (EU) 2022/2065 rendelet (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) (123) preambulumbekzdését, amely az e rendelet szerinti tevékenységi központtal összefüggésben arra a helyre hivatkozik, ahol a szolgáltató „*azon központi ügyintézésének helye vagy létesítő okirat szerinti székhelye található, ahol a fő pénzügyi feladatait ellátja és az operatív ellenőrzést gyakorolja*” (utólagos kiemelés). A központi ügyvitel helyére mutató hivatkozás még világosabb a francia és a német nyelvű változatban.

¹⁹ Lásd még: a főtanácsnok 1988. június 7-i indítványa, *The Queen kontra H. M. Treasury és Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail és General Trust plc.*, C-81/87. sz. ügy, ECLI:EU:C:1988:286, 4. pont, amely arra utal, hogy „*a központi irányítás és ellenőrzés gyakorlásának helye*” alatt általában az a hely értendő, ahol „*a társaság szervei a társaság működéséhez elengedhetetlen döntéseket hozzák*”; a főtanácsnok 2001. december 4-i indítványa, *Überseering BV kontra Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC)*, C-208/00. sz. ügy, ECLI:EU:C:2001:655, 4. lábjegyzet.

²⁰ Azok a nemzetközi egyezmények, amelyeknek az Unió részes fele, szintén alkalmazzák a központi ügyvitel helyének fogalmát, és hasonlóképpen azzal a hellyel azonosítják, ahol a szervezet működésével kapcsolatos legfontosabb döntéseket hozzák. Lásd például: a polgári és kereskedelmi ügyekben külföldön hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2019. július 2-i egyezményhez fűzött magyarázó jelentés 107. pontja, valamint a joghatósági megállapodásokról szóló, 2005. június 30-i egyezményhez fűzött magyarázó jelentés 120. pontja.

helyétől eltérő szervezetnél hozzák. Ezen belül a „*másik*” szó használata egyértelművé teszi, hogy az általános adatvédelmi rendeletben alkalmazott megközelítés azt feltételezi, hogy az Unión belüli központi ügyvitel helye elsősorban annak a helynek felel meg, ahol általában véve a személyes adatok kezelésének céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket hozzák, és amely központi ügyviteli helyszín hatáskörrel rendelkezik az említett döntések végrehajtására. Ezért az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontjában szereplő „*ha azonban*” kifejezést az adatkezelő által értékelendő feltételként kell értelmezni, és még a tevékenységi központ meghatározását megelőzően a felügyeleti hatóság(ok) általi felülvizsgálatnak kell alávetni, mivel ha e döntéseket az adatkezelő egy *másik* olyan Unión belüli tevékenységi helyén hozzák, amely hatáskörrel rendelkezik azok végrehajtására, úgy az adatkezelő e másik tevékenységi helye tekintendő a tevékenységi központnak.

19. A Testület megjegyzi, hogy az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdése a) alpontjának fenti értelmezését az általános adatvédelmi rendelet (36) preambulumbekkezdése is alátámasztja, amely szerint az adatkezelő tevékenységi központjának fogalma „*magában foglalja az adatkezelés céljára és eszközeire vonatkozó fő döntéseket meghatározó ügyvezetési tevékenység tényleges és valós, tartós jellegű biztosító körülmények közötti gyakorlását*”.
20. Ezért az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja – a (36) preambulumbekkezdésben foglaltak szerint – alátámasztja azt az értelmezést, amely szerint az adatkezelő Unión belüli központi ügyvitelének helye csak abban az esetben tekintendő az adatkezelő tevékenységi központjának, ha az adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket ott hozzák, és a szóban forgó hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására.
21. Ezt az értelmezést támasztja alá **az a szövegkörnyezet is, amelybe az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke 16. pontjának a) alpontja illeszkedik.**
22. Először is a Testület megjegyzi, hogy az Európai Bizottság eredeti javaslata kifejezetten rendelkezett arról a lehetőségéről, hogy az adatkezelő rendelkezhet tevékenységi központtal abban az esetben is, ha, „*a személyes adatok feldolgozásának céljaira, feltételeire és módjaira vonatkozó fő döntéseket nem az Unióban hozzák meg*”²¹. A rendelkezés e része azonban a jogalkotási folyamat során törlésre került, és új szövegrésszel nem helyettesítették. E rendelkezésnek a jogalkotási folyamat során történt alakulása azt jelzi, hogy a jogalkotó az egységességi mechanizmus előnyeit azokra az adatkezelőkre

---

²¹ Lásd az általános adatvédelmi rendeletre irányuló 2012. évi bizottsági javaslat 4. cikkének (13) bekezdését, 2012/0011/COD. A Tanács által bevezetett változtatásokat követően a központi ügyvitelre utaló végleges megfogalmazás ellentétben áll az eredeti bizottsági javaslattal, amely kimondja, hogy a „fő szervezet” „*az adatkezelő vonatkozásában a letelepedés azon helye az Unióban, ahol a személyes adatok feldolgozásának céljaira, feltételeire és módjaira vonatkozó fő döntéseket meghozzák*”. Törölték a bizottsági javaslatban szereplő mondat második részét, amely a tevékenységi központról rendelkezik abban az esetben, „*amennyiben a személyes adatok feldolgozásának céljaira, feltételeire és módjaira vonatkozó fő döntéseket nem az Unióban hozzák meg*”.

kívánta korlátozni, amelyek az adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket az Unión belül hozzák meg, és hatáskörrel rendelkeznek az említett döntések végrehajtására.

23. Másodszor, a Testület tudomásul veszi e rendelkezés Tanács általi módosításokat, amelyek azzal a céllal vezették be az adatkezelő központi ügyviteli helyének fogalmát, hogy „objektívebb és átláthatóbb kritériumokat” biztosítsanak az adatkezelő tevékenységi központjának meghatározásához²². E kritérium tehát a jelek szerint kiindulópontként szolgált ahhoz, hogy a felügyeleti hatóságok azonosítani tudják az adatkezelő tevékenységi központját, ahol a döntéseket hozzák. Úgy tűnik azonban, hogy nem volt célja az, hogy tevékenységi központnak az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti fogalmát (és ebből következően az egységes mechanizmus alkalmazását) oly módon kibővítsé, hogy az kiterjedjen azokra az esetekre, amikor a döntéshozatali hatáskörrel nem a tevékenységi központ rendelkezik²³.
24. Ezt az értelmezést támasztja alá az **egységességi mechanizmus általános célja** is, amely elsősorban az adatkezelőket érintő jogbizonytalanságnak és az általános adatvédelmi rendelet Unión belüli alkalmazásában megmutatkozó széttöredezettségnek a csökkentésére irányult²⁴. E célból az egységességi mechanizmus lehetővé teszi a több tagállamban működő adatkezelő (vagy adatfeldolgozó) számára, hogy a több tagállamot érintő, határokon átnyúló tevékenységei tekintetében kihasználhassa az egyedüli kapcsolattartó pont, a fő felügyeleti hatóság nyújtotta előnyöket. Ahelyett, hogy az adatkezelőnek több helyi felügyeleti hatósággal kellene együttműködnie, csak a fő felügyeleti hatósággal kell együtt dolgoznia, amely szorosan kooperál az érintett felügyeleti hatóságokkal, többek között az általános adatvédelmi rendelet 60. cikke szerinti eljárással összhangban.
25. Ebben az összefüggésben a „tevékenységi központ” általános adatvédelmi rendelet 4. cikke 16. pontjának a) alpontjában szereplő, az általános adatvédelmi rendelet 56. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett meghatározása éppen annak meghatározására irányul, hogy melyik felügyeleti hatóság jár el fő felügyeleti hatóságként, ami magában foglalja azt is, hogy az adatkezelő egyetlen kapcsolattartójaként jár el a szóban forgó adatkezelő által végzett, határokon átnyúló adatkezelés tekintetében.
26. A Testület szerint a fő felügyeleti hatóságra ruházott szerep és feladatok azt jelentik, hogy „a fő felügyeleti hatóság inkább első az egyenlők között, és a határokon átnyúló helyzetekben nem egyedül hajtja végre az általános adatvédelmi rendeletet”²⁵, és azt feltételezik, hogy a szóban forgó felügyeleti

---

²² Lásd például: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7105-2013-REV-6/en/pdf> (32. o.).

²³ E tekintetben érdekes megjegyezni, hogy bár a jogalkotási folyamat során több tagállam jelezte, hogy az adatkezelő bejegyzésére hivatkozó formálisabb kritérium alkalmazását részesíti előnyben, a Tanács kifejezetten a központi ügyviteli hely fogalmát választotta. Lásd például: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11028-2014-INIT/en/pdf> (77. oldal, 54. lábjegyzet).

²⁴ A főtanácsnok 2021. január 13-i indítványa, *Facebook Ireland és társai*, C-645/19, ECLI:EU:C:2021:5, 75–80. pont.

²⁵ Lásd még: a főtanácsnok 2021. január 13-i indítványa, *Facebook Ireland és társai*, C-645/19, ECLI:EU:C:2021:5, 111. pont.

hatóság (a többi érintett felügyeleti hatósággal ellentétben) közel van az adatkezelő tevékenységi helyéhez, amely tényleges és valós befolyást gyakorol a szóban forgó adatkezelésre²⁶, vagyis az adatkezelő esetében közel van az adatkezelés feletti döntéshozatali hatáskörrel rendelkező konkrét tevékenységi helyhez. A fő felügyeleti hatóság és a többi érintett felügyeleti hatóság(ok) közötti hatáskörmegosztást – amely megköveteli, hogy a szóban forgó, határokon átnyúló adatkezelés tekintetében a fő felügyeleti hatóság járjon el az adatkezelő egyetlen kapcsolattartójaként²⁷, beleértve szükség esetén az adatkezelő tevékenységi központjában végzett vizsgálatokat is²⁸ – elsősorban a fő felügyeleti hatóság e tevékenységi helyhez való közelsége indokolja, ami azt jelenti, hogy a fő felügyeleti hatóság a legalkalmasabb arra, hogy reagáljon az elvégzett adatkezeléssel kapcsolatban. Ez a közelség azt is garantálja, hogy a fő felügyeleti hatóság az általános adatvédelmi rendelet 58. cikke szerinti, korrekciós intézkedéseket is tartalmazó döntést²⁹ közvetlenül a tevékenységi hely részére adhatja ki, amely meghozhatja az adatkezelés megfelelőségének biztosításához szükséges döntéseket, és amely hatáskörrel rendelkezik az említett döntések végrehajtására.

27. A fentiek fényében az első kérdés kapcsán a Testület arra a következtetésre jut, hogy az adatkezelő Unión belüli „központi ügyvitelének helye” csak akkor tekinthető az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti tevékenységi központnak, ha a személyes adatok kezelésének céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket ott hozzák meg, és ez a tevékenységi hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására.
28. Ez a Testület elé terjesztett második kérdéshez vezet, amely arra vonatkozik, hogy az egységességi mechanizmus csak akkor alkalmazható-e, ha bizonyíték van arra, hogy az adatkezelő Unión belüli egyik tevékenységi helyén hozzák meg a releváns adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket, és ez a tevékenységi hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására.
29. E tekintetben az első kérdésre adott válaszból az következik, hogy az adatkezelő Unión belüli központi ügyvitelének helye csak akkor minősülhet tevékenységi központnak, ha ott hozzák meg az adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket, és ez a tevékenységi hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására. Ezenkívül az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke 16. pontja a) alpontjának második része csak akkor alkalmazandó, ha az adatkezelés céljaira és eszközeire

---

²⁶A közelség elvét támasztja alá az általános adatvédelmi rendelet 56. cikkének (2) bekezdésében foglalt kivétel, amely lehetővé teszi a fő felügyeleti hatóság számára, hogy felkérjen egy másik érintett felügyeleti hatóságot, hogy foglalkozzon az olyan ügyekkel, amelyek tárgya kizárólag egy, az adott tagállamban található tevékenységi helyet érint, vagy ha a szóban forgó másik érintett felügyeleti hatóság tagállamában érint jelentős mértékben érintetteket.

²⁷ Az általános adatvédelmi rendelet 56. cikkének (6) bekezdése.

²⁸ Lásd e tekintetben az általános adatvédelmi rendelet 60. cikkének (3) bekezdését: a vizsgálat gyors lefolytatásának lehetősége szükséges ahhoz, hogy a fő felügyeleti hatóság eleget tudjon tenni a döntés tervezetének haladéktalan benyújtására vonatkozó kötelezettségeinek.

²⁹ Ez a nemzeti döntés annak a munkának az eredményét hajtja végre, amelyet az összes érintett felügyeleti hatóság az együttműködési eljárás keretében végzett.

vonatkozó döntéseket meghozó és az említett döntések végrehajtására hatáskörrel rendelkező másik szervezet az adatkezelő *Unión belüli* tevékenységi helye.

30. Ennek megfelelően a Testület úgy véli, hogy ha **nincs bizonyíték** arra, hogy egy adott adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntések meghozatalának (valamint e döntések végrehajtásának) hatáskörével az Unión belüli központi ügyviteli hely vagy – amennyiben az adatkezelő az Unión kívül található – „az adatkezelő Unión belüli másik tevékenységi helye” rendelkezik, akkor a szóban forgó adatkezelés tekintetében **nincs** az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti **tevékenységi központ**. Ezért ebben az esetben az egységességi mechanizmus nem alkalmazandó³⁰.

2.2 Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti „tevékenységi központ” azonosításával kapcsolatos gyakorlati megfontolások

31. Bár a fenti szakasz elvont módon válaszol a felvetett jogi kérdésekre, hasznos tisztázni az egységes alkalmazás biztosítása érdekében, hogy a felügyeleti hatóságoknak hogyan kell a gyakorlatban alkalmazniuk az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontját. Amint az a fenti 10. pontban említésre került, e vélemény hatálya az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti tevékenységi központtal kapcsolatos ügyre vonatkozik, azon egyéb esetek sérelme nélkül, amelyekben az egységességi mechanizmus alkalmazható.
32. E tekintetben a Testület először is megismétli, hogy végső soron az adatkezelőkre hárul a bizonyítási teher annak kapcsán, hogy a releváns adatkezelési döntéseket hol hozzák és hogy mely helysín rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására³¹. Az elszámoltathatóság elve, valamint a felügyeleti hatóságokkal való együttműködési kötelezettségük (melyet az általános adatvédelmi rendelet 31. cikke ír elő) alapján azoknak az adatkezelőknek, amelyek jelezni kívánják a hatóságok felé, hogy hol található az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti tevékenységi központjuk, meg kell határozniuk, hogy egy bizonyos tevékenységi hely a központi ügyvitel olyan Unión belüli helyének minősül-e, ahol az adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket hozzák és amely az említett döntések végrehajtására hatáskörrel rendelkezik, vagy hogy ezeket a feltételeket az adatkezelő egy másik Unión belüli tevékenységi helye teljesíti, mely esetben ez utóbbit kell a fő tevékenységi helynek tekinteni³². Ebben az összefüggésben az értékelés elvégzése szempontjából különböző elemek lehetnek relevánsak – például az adatkezelési

---

³⁰ Ez nem érinti az olyan egyéb eseteket, amikor az egységességi mechanizmus alkalmazható, például ha az adatkezelő vagy adatfeldolgozó egyetlen tevékenységi hellyel rendelkezik.

³¹Lásd: az Európai Adatvédelmi Testület 8/2022. sz. iránymutatása az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő felügyeleti hatóságának meghatározásáról, 24. és 37. pont; az Európai Adatvédelmi Testület 8/2019. számú véleménye a felügyeleti hatóságnak a tevékenységi központhoz vagy az egyetlen tevékenységi helyhez kapcsolódó körülmények megváltozása esetén fennálló illetékességéről, 26. pont.

³² Lásd: az Európai Adatvédelmi Testület 8/2022. sz. iránymutatása az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő felügyeleti hatóságának meghatározásáról, 21. pont.

tevékenységeknek az általános adatvédelmi rendelet 30. cikke szerinti nyilvántartása vagy az adatvédelmi szabályzat³³ – és tehetik lehetővé az adatkezelő számára állításának bizonyítását³⁴.

33. A Testület azonban emlékeztet arra, hogy az adatkezelő ezen állításait a nemzeti felügyeleti hatóságok felülvizsgálják. Más szóval, a releváns tények objektív vizsgálata alapján az illetékes felügyeleti hatóságok továbbra is vitathatják az adatkezelő állítását, illetve egyet nem értésüknek adhatnak hangot, és szükség esetén további információkat kérhetnek³⁵ ³⁶. Ebben az összefüggésben a felügyeleti hatóságok felhasználhatják az általános adatvédelmi rendelet 58. cikke (1) bekezdésének a) alpontja szerinti hatáskörüket arra, hogy kapcsolatba lépjenek az adatkezelő érintett tevékenységi helyével, vagy szükség esetén igénybe vehetik az általános adatvédelmi rendelet 61. cikke szerinti kölcsönös segítségnyújtást annak érdekében, hogy egy másik felügyeleti hatóság segítségével megszerezzék a szükséges információkat³⁷.
34. Amint azt az előző szakasz jelzi, az Unión belüli központi irányítás helyének (pl. a regionális központoknak) a meghatározása kiindulópont a felügyeleti hatóságok számára, amely segít nekik annak meghatározásában, hogy hol hozhatják az adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket, és hol rendelkeznek hatáskörrel az említett döntések végrehajtására az Unión belül. Abban az esetben azonban, ha bizonyítást nyer, hogy az adatkezelő rendelkezik Unión belüli központi ügyviteli hellyel, a felügyeleti hatóságoknak továbbra is értékelniük kell, hogy hol hozzák az adott adatkezelés céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket, a „ha azonban” kifejezést tartalmazó fordulat által lefedett esetekben is. A felügyeleti hatóságoknak közösen meg kell állapodniuk az értékeléshez megfelelő részletességi szintről, amely a konkrét esettől függ.
35. Ha a felügyeleti hatóságok megállapítják, hogy az adatkezelő elegendő vagy elégtelen információt szolgáltatott az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti tevékenységi központ meglétének megállapításához, az értékelést és következtetést az általános adatvédelmi rendelet 60. cikke (1) bekezdésének szellemében meg kell osztaniuk az összes többi érintett felügyeleti hatósággal, annak biztosítása érdekében, hogy a kérdésben mielőbb meg tudnak egyezni³⁸. Ha az adatkezelő elegendő információt szolgáltatott, és az érintett felügyeleti hatóságok

---

³³ Az Európai Adatvédelmi Testület 8/2022. sz. iránymutatása az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő felügyeleti hatóságának meghatározásáról, 37. pont.

³⁴ Lásd még: az Európai Adatvédelmi Testület 8/2022. sz. iránymutatása az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő felügyeleti hatóságának meghatározásáról, 25. pont.

³⁵ Lásd: az Európai Adatvédelmi Testület 8/2022. sz. iránymutatása az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó fő felügyeleti hatóságának meghatározásáról, 37. pont.

³⁶ Meg kell jegyezni továbbá, hogy az általános adatvédelmi rendelet 56. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 55. cikkének (1) bekezdése alapján bármely felügyeleti hatóság továbbra is tájékoztatást kérhet az adatkezelőtől, ha az ügy nem határon átnyúló adatkezelést érint, vagy ha még nem állapították meg, hogy határokon átnyúló adatkezelés zajlik-e.

³⁷ Lásd e tekintetben: az Európai Adatvédelmi Testület 6/2020. sz. belső dokumentuma a panaszkezelés előzetes lépéseiről, vagyis a panaszok elfogadhatóságáról és vizsgálatáról (elfogadva 2020. december 15-én).

³⁸ E célból hozták létre az adatvédelmi hatóságok által az általános adatvédelmi rendelet szerinti együttműködésre használt belső piaci információs (IT) rendszeren belüli célzott információáramlást.

megerősítik a tevékenységi központ azonosítására vonatkozó állítását, a megerősített fő felügyeleti hatóság tájékoztathatja a szóban forgó tevékenységi központot a levont következtetésekről³⁹. Abban az esetben azonban, ha az érintett felügyeleti hatóságok megcáfolták az állítást⁴⁰, a bizonyítékok gyűjtéséért felelős felügyeleti hatóságnak kell felvennie a kapcsolatot az érintett tevékenységi hellyel, és tájékoztatnia kell azt a szóban forgó következtetéséről. A tevékenységi központot tájékoztatnia kell továbbá a gyakorlati következmények megállapításáról is – beleértve azt az esetet is, amikor nem erősítették meg, hogy melyik felügyeleti hatóság a fő felügyeleti hatóság –, arról, hogy az egységességi rendszer nem alkalmazandó, és hogy ezért továbbra is bármely felügyeleti hatóság rendelkezik hatáskörrel arra, hogy adott esetben egyéni intézkedéseket hozzon.

36. Végezetül, amennyiben az együttműködés szellemében folytatott további információcsere ellenére sem születik konszenzus az érintett felügyeleti hatóságok által levont következtetésekről, a felügyeleti hatóságok az általános adatvédelmi rendelet 63. cikke alapján a Testület elé utalhatják az ügyet. Erre abban az esetben kerülhet sor, ha ellentétes álláspontok alakulnak ki azzal kapcsolatban, hogy a tevékenységi központ tekintetében melyik érintett felügyeleti hatóság illetékes az általános adatvédelmi rendelet 65. cikke (1) bekezdésének b) alpontja szerinti eljárás során, vagy – ha a nézetkülönbség egy elvont mögöttes jogi kérdés eltérő értelmezéséből ered – az általános adatvédelmi rendelet 64. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárás során.

3 KÖVETKEZTETÉS

37. A francia felügyeleti hatóság vélemény iránti kérelme és a fenti elemzés alapján a Testület az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdése a) alpontjának értelmezésével kapcsolatban az alábbi következtetésre jut:

1. Az adatkezelő Unión belüli „központi ügyvitelének helye” csak akkor tekinthető az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti tevékenységi központnak, ha a személyes adatok kezelésének céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket ott hozzák meg, és ez a tevékenységi hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására.

2. Az egységességi mechanizmus csak akkor alkalmazható, ha bizonyíték van arra, hogy az adatkezelő Unión belüli egyik tevékenységi helyén hozzák meg a releváns adatkezelési műveletek céljaira és eszközeire vonatkozó döntéseket, és ez a tevékenységi hely rendelkezik hatáskörrel az említett döntések végrehajtására.

Az Európai Adatvédelmi Testület részéről

az elnök

(Anu Talus)

---

³⁹ Ez nem zárja ki azt, hogy az adatkezelőt eredetileg vizsgáló – a megerősített fő felügyeleti hatóságtól eltérő – felügyeleti hatóság (hatóságok) utólagos kommunikációt folytasson (folytassanak).

⁴⁰ Ennek oka lehet az, hogy az érintett felügyeleti hatóságok arra a következtetésre jutottak, hogy nincs tevékenységi központ, vagy hogy az Unióban egy másik tevékenységi hely tölti be ezt a szerepet.